

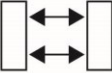
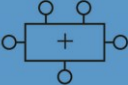

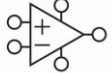

F4 IN2060 2022
HDL

Yngve Hafting, yngveha@ifi.uio.no

Application Software	<code>>"hello world!"</code>
Operating Systems	
Architecture	
Micro-architecture	
Logic	
Digital Circuits	
Analog Circuits	
Devices	
Physics	

Formål

• Kort om emnet

- Emnet tar for seg **prinsipper i digital design, som kombinatorisk** og sekvensiell logikk, tilstandsmaskiner og **digitale byggeblokker**, og bygger på dette for å introdusere prosessorarkitekturer, pipelining, cache, og grensesnittet mellom maskinvare og programkode.

• Hva lærer du?

- Etter å ha tatt IN2060 har du:
  - kunnskaper om hvordan en datamaskin er satt sammen og fungerer, **fra logiske porter til prosessor**
  - kunnskaper om grensesnittet mellom maskinvare og programvare
  - **lært å kunne analysere og konstruere digitale kretser**

• Delmål

- Kjenne til forskjeller mellom HDL og andre programmeringsspråk
- Kunne modifisere HDL-kode og forstå virkemåten til enkle digitale kretser bygget med HDL
- Kunne utføre enkle simuleringer med simuleringsverktøy for HDL
- Få øvelse i å benytte verktøy for digital design

• Hvordan?

– Forelesning:

- Hva mener vi med digitale design?
- Hvorfor HDL?
- Grunnprinsipper VHDL
  - Entitet arkitektur
  - Grunnleggende syntaks
- Litt om kodestiler
- Dataflyt og Strukturell koding
- Testbenker

– Lærebok:

- Overlapper og utdyper...

– Ukeoppgaver

- Øvelse i å tolke og skrive HDL

– Oblig

- Øvelse i å benytte verktøy
- Øvelse i å skrive og forstå HDL
- Øvelse med dataflyt og strukturell koding
- Øvelse i å skrive enkle testbenker

– Gruppetime(r)

- HDL eksempler, digitale byggeblokker
- Gjennomgang av oppgaver,

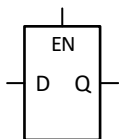
Fra forrige gang

- Forskjellige «vipper»

latch og flippflopp:

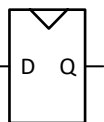
– Latch / Låsevippe:

- Nivå

– Flippflopp (FF)

- Klokkeflanke

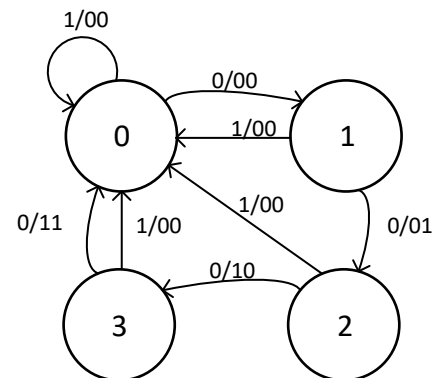
– NB: Noen steder brukes navnene om hverandre = upraktisk

- I kurs(ene) skiller vi dette, alltid.
- I IN2060 skiller vi på symbolene også

– Som regel brukes kun FF'er

- *Latcher er noe vi ikke ønsker*

- Tilstandsmaskiner og tabeller
- Husk
  - Inngang/utgang

Dagens tema...

- Fra før:
  - Vi kan beskrive...
    - kombinatoriske kretser med ligninger (og skjema)
    - Sekvensielle kretser med skjema og diagram
- Hvordan kan vi lage og simulere digitale kretser?
  - => Hardwarespråk, HDL = Hardware description language

HDL (VHDL, Verilog)

- Beskriver digitale kretser

  - definerer *virkemåten*

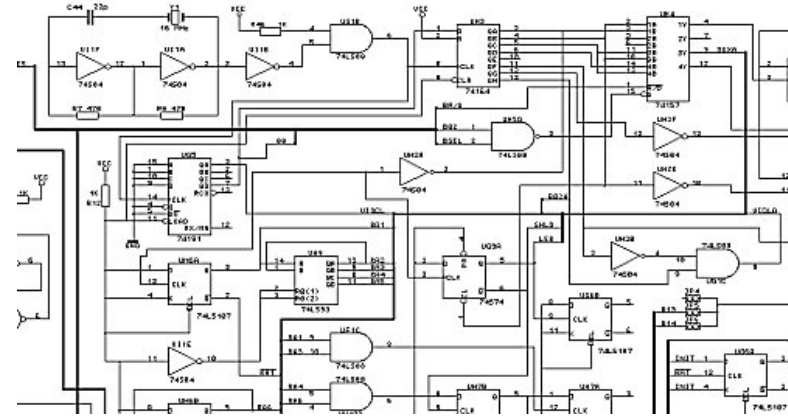
  - $\neq$ Programspråk

    - *programspråk kjøres (linje for linje)*

- Digitale kretser vil alltid være tilstede og "på"

  - hardwarespråk *kan ligne softwarespråk,*

  - men **formålet er fundamentalt forskjellig...**

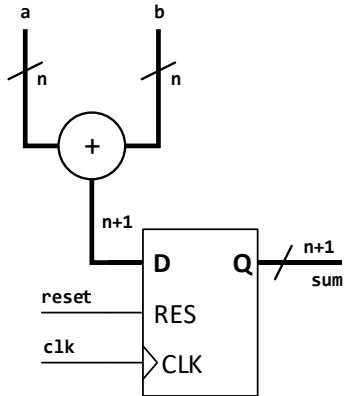

Hardwarespråk vs Programspråk

```

process(reset, clk)
begin
  if (reset = '1') then
    sum <= '0';
  elsif rising_edge(clk) then
    sum <= a + b;
  end if;
end process;

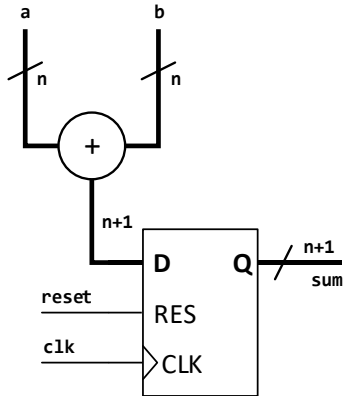
```


HDL «Hardware description language»	Software «Vanlig programspråk»
	<pre> int sum(int a, int b){ return a + b ; } </pre>
	<pre> MOV R5, #0 ;set base adr LDR R7, [R5, #8] ;load reg R7 LDR R8, [R5, #12];load reg R8 ADD R0, R7, R8 ;R0=R7+R8 STR R0, [R5, #16];store R0 </pre>
	<pre> 01001100 10011001 00100100 01001010 11001100 10111001 01100100 11110110 01001100 10011001 00111100 11101010 01001100 10011001 00100100 01011010 ... </pre> <p>(binærkoden tilfeldig sammensatt for illustrasjonsformål)</p>

Hardwarespråk vs Programspråk

```
process(reset, clk)
begin
  if (reset = '1') then
    sum <= '0';
  elsif rising_edge(clk) then
    sum <= a + b;
  end if;
end process;
```


HDL «Hardware description language»	Software «Vanlig programspråk»
Definerer logisk funksjon til en krets	Definerer instruksjoner og deres rekkefølge for en prosessor
CAD (DAK) verktøy syntetiserer designet slik at det kan realiseres med fysiske porter.	En kompilator oversetter programmet til maskinkode som prosessoren kan kjøre sekvensielt fra minne.
Implementeres i programmerbar logikk (PL) eller applikasjons-spesifikke kretser (ASIC) (PL = FPGA, CPLD, PLD, PAL, PLA, ...) (ASIC = hva-som-helst-slags-chip: prosessorer, mikrokontrollere, osv.)	Lagres i minnet til en datamaskin
Verilog (SystemVerilog) VHDL (VHDL 2008) (System C m. fl.)	C, C++, C#, Python, Java, assemblere (ARM, MIPS, x86, ...) Fortran, LISP, Simula, Pascal, osv...

```
int sum(int a, int b){
  return a + b ;
}
```

```
MOV R5, #0 ;set base adr
LDR R7, [R5, #8] ;load reg R7
LDR R8, [R5, #12];load reg R8
ADD R0, R7, R8 ;R0=R7+R8
STR R0, [R5, #16];store R0
```

```
01001100 10011001 00100100 01001010
11001100 10111001 01100100 11110110
01001100 10011001 00111100 11101010
01001100 10011001 00100100 01011010
...
(binærkoden tilfeldig sammensatt for illustrasjonsformål)
```

Designprosess

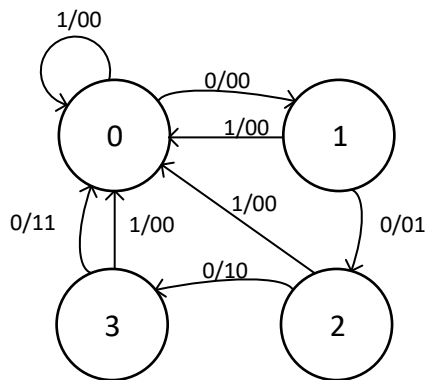
- Noen flere step
- Mer bruk av verktøy
- Simulering kan gjøres for hvert nye steg
(kompilering, syntese, portplassering og implementering)

Digitale design	Programvare design
Spesifikasjon	Spesifikasjon
Design (koding)	Design (koding)
Kompilering	Kompilering
Simulering	<i>(Simulering/emulering)</i>
Syntese = (port generering)	
Plassering av porter	
Timing analyse. Timing simulering	
Programmering / implementering	<i>Kopiering</i>
Fysisk testing	Testing

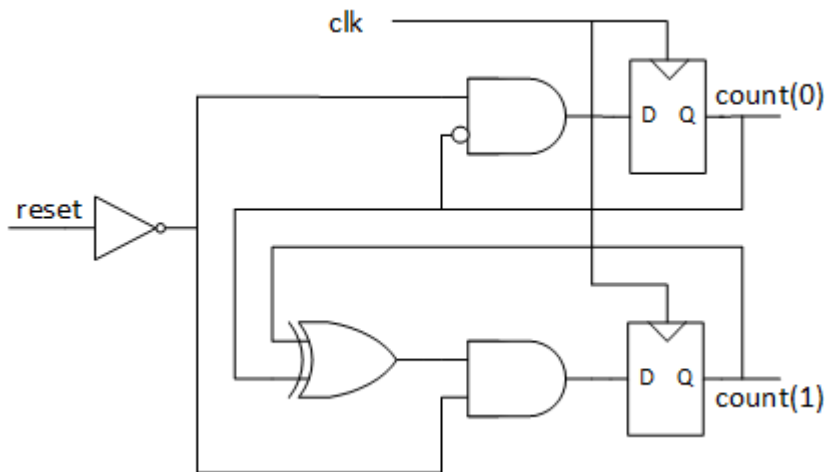
HDL vs skjemategning:

- Eks: 2 bit teller

- Tilstandsmaskin /
Tilstandsdiagram

- Én implementasjon, skjema:

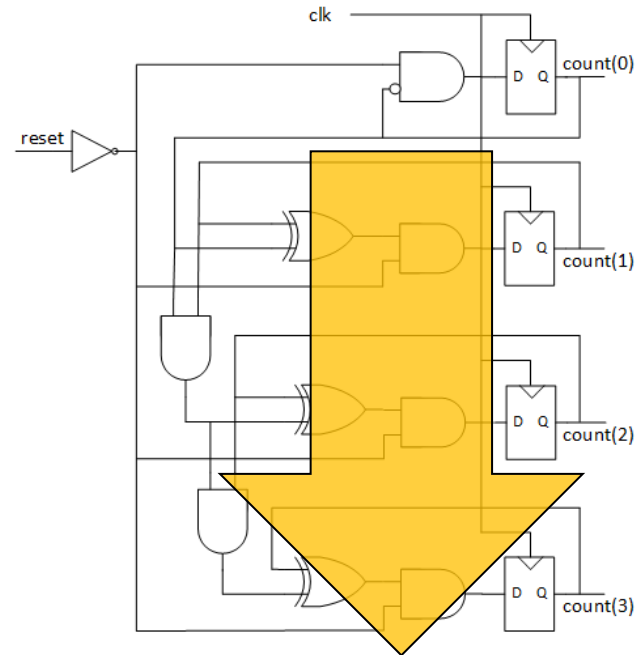

- Hardwarespråk (høynivå-RTL):

```
generic (N : positive := 2);  
---  
count : out std_logic_vector (N-1 downto 0);  
---  
signal next_count : std_logic_vector (N-1 downto 0);  
---  
-- register assignment  
count <= next_count when rising_edge(clk);  
  
-- combinational assignments  
next_count <=  
(others => '0') when reset else  
std_logic_vector( unsigned(count)+1 );
```

HDL vs skjema...

- Tegn 4 bit teller, $N = 4$:
  - Tilstandsdiagram..?
  - Prøv: 2 min...
  - Portskjema..?
  - VHDL kode:
Enkelt å skalere opp design...


```
generic (N : positive := 4);  
---  
count : out std_logic_vector (N-1 downto 0);  
---  
signal next_count : std_logic_vector (N-1 downto 0);  
---  
-- register assignment  
count <= next_count when rising_edge(clk);  
  
-- combinational assignments  
next_count <=  
(others => '0') when reset else  
std_logic_vector( unsigned(count)+1 );
```

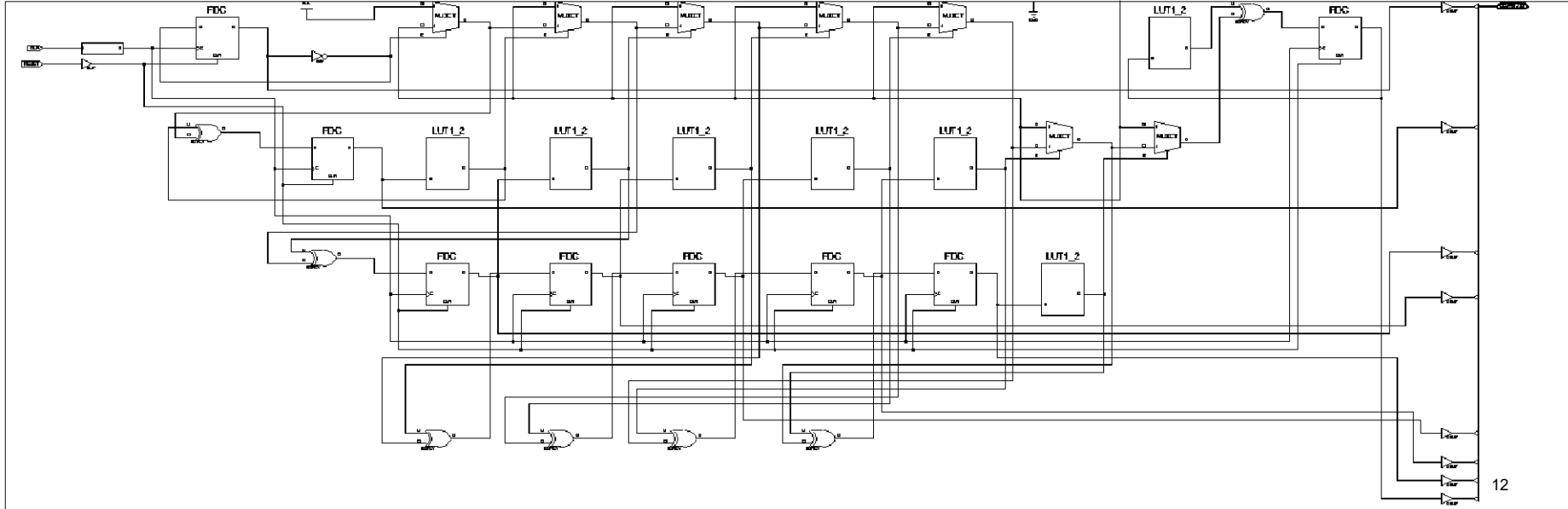
8 bit, ...

```
generic (N : positive := 8);
```

```
generic (N : positive := 8);  
--  
count : out std_logic_vector (N-1 downto 0);  
--  
signal next_count : std_logic_vector (N-1 downto 0);  
--  
-- register assignment  
count <= next_count when rising_edge(clk);  
  
-- combinational assignments  
next_count <=  
  (others => '0') when reset else  
  std_logic_vector( unsigned(count)+1 );
```

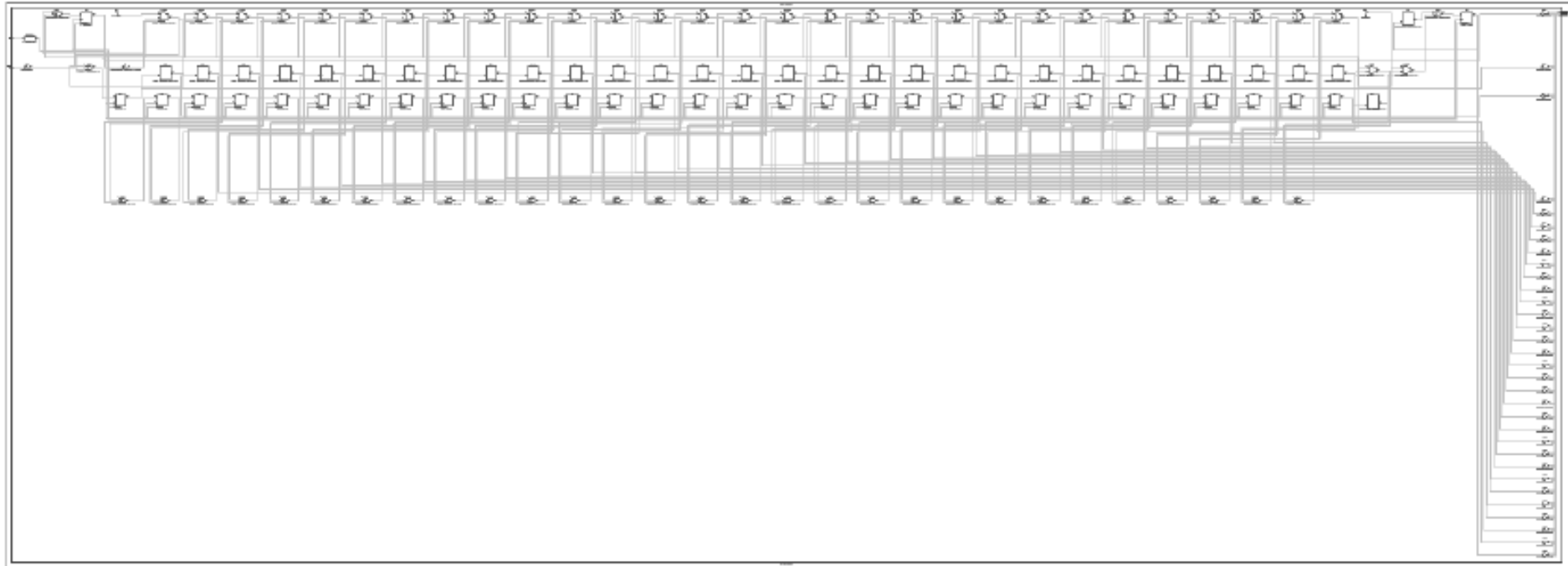
Autogenerert skjema for implementasjon fra synteseverktøy

- Bruker FF'er, LUTer og MUX'er i tillegg til logiske porter og invertere (Skjemaet er kun med for å illustrere kompleksiteten)

32 bit...

`generic (N : positive := 32); --...`

I dette kurset...

- Enkel bruk av VHDL til simulering
  - *Koding av kombinatoriske kretser*
    - *Lavnivå : Dataflyt, struktur*
  - *Simulering med testbenk*
- VHDL brukes til å forklare datamaskinarkitektur
  - (Vi bruker ikke systemVerilog)

Senere kurs (IN3160)...

- *realisere fysiske kretser*
(programmerbar logikk: FPGA)
- Mer om VHDL
  - *Høynivå: RTL-kode*
  - *Mer funksjonalitet*
  - ...
- Mer avanserte design
  - *Kode sekvensielle kretser*
- Mer om skjematikk
- osv...

HVA GJØR (V)HDL?

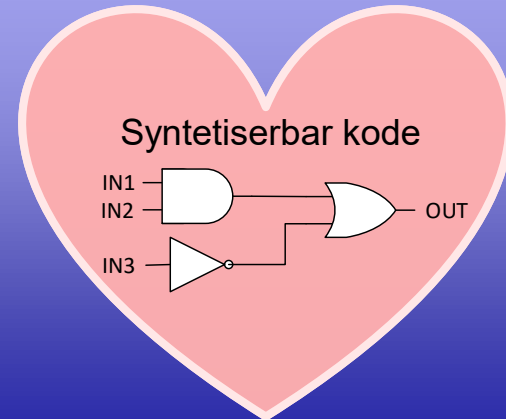
VHDL = VHSIC HDL:

- «Very High Speed Integrated Circuit Hardware Description Language»
- **Formålet er å lage (syntetisere) digitale kretser**
- **Syntetiserbar kode virker i parallell!**
  - Syntetiserbar = kan lages i hardware
  - **Danner kretser, *ikke et program.***
    - Rekkefølge *kan* danne grunnlag for *prioritet*
- Simuleringskode (*testbenker*) kan gjøre mer enn syntetiserbar kode
  - Sette og teste stimuli
  - Rapportere til fil og skjerm
  - kan beskrive hendelser i rekkefølge =>
    - er delvis sekvensielle program...
    - *kan være forvirrende..!*

VHDL

Kode for å lage testdata og kontrollere testresultater (Testbenker)

Kode for å lage flere instanser eller varianter av enheter

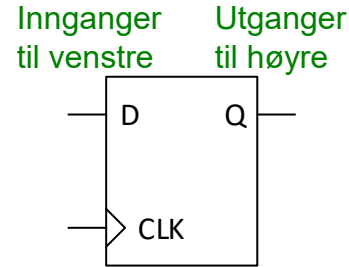
Krasjkurs i VHDL...:

- Oppbygging
  - Entitet og arkitektur *"Skall" og "innmat"*
- Kodestiler *Ulike måter å beskrive "innmat" og "oppførsel"*
  - dataflow
  - structural
  - RTL
  - behavioral
- Syntaks og konkret koding av design *Hvordan lage beskrivelser som fungerer*
  - Datatyper og verdier
  - Operatorer
  - Tilordning
  - Duplisering av elementer
- Simulering *Testing av oppførsel til kretser*
  - Testbenk *Beskriver forløpet til en test - for en eller flere kretser*

VHDL oppbygging

Entitet og arkitektur

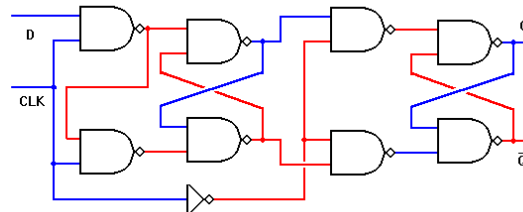
- Entiteten definerer input og output
- Arkitekturen beskriver hva designet gjør.
  - En entitet kan benytte forskjellige arkitekturer (kun én av gangen)
  - Arkitekturer kan defineres med forskjellige stiler (neste slide)
    - “RTL” og “Dataflow” er navn på kodenstil.
      - (mer følger...)


```
library IEEE  
use IEEE.STD_LOGIC.all
```

```
entity D_FLIPFLOP is  
  port(  
    clk : in std_logic;  
    D   : in std_logic;  
    Q   : out std_logic  
  );  
end entity D_FLIPFLOP;
```

```
architecture RTL of D_FLIPFLOP is  
begin  
  process (clk)  
  begin  
    if rising_edge(clk) then  
      Q <= D;  
    end if;  
  end process;  
end architecture RTL;
```



```
architecture data_flow of D_FLIPFLOP is  
  signal e,f,g,h,i,j,k,l : std_logic;  
begin  
  e <= NOT (D and clk);  
  f <= NOT (e and clk);  
  g <= NOT (e and h);  
  h <= NOT (f and g);  
  i <= NOT (g and not clk);  
  j <= NOT (h and not clk);  
  k <= NOT (l and i);  
  l <= NOT (k and j);  
  Q <= k;  
end architecture data_flow;
```

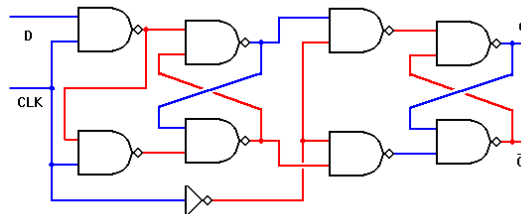

4 Kodetyper / stiler:

- Dataflyt “data_flow”
- Strukturell “structural”
- RTL “Register transfer level”
- Behavioral

Dataflyt

- Beskriver (kombinatoriske-) kretser i detalj
  - portnivå «gate level»
    - AND, OR, NAND, NOR, XOR, NOT og koblinger mellom disse og signaler
  - *Ikke bruk av registre*
- Bruksområde:
  - Manuell optimalisering
  - små/ enkle kombinatoriske funksjoner


```

library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.all;

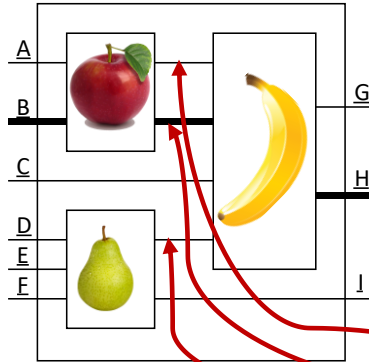
entity D_flipflop is
  port(
    clk: in std_logic;
    D: in std_logic;
    Q: out std_logic
  );
end entity D_flipflop;

architecture data_flow of D_flipflop is
  signal e, f, g, h, i, j, k, l: std_logic;
begin
  -- concurrent statements
  e <= not (D and clk);
  f <= not (e and clk);
  g <= not (e and h);
  h <= not (f and g);
  i <= not (g and not clk);
  j <= not (h and not clk);
  k <= not (l and i);
  l <= not (k and j);
  Q <= k;
end architecture data_flow;

```

Strukturell kode

- Viser hvordan vi kobler sammen komponenter
- Bruk:
  - Topp- og eller mellom-nivå *når vi har flere moduler*
  - Testbenker


```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.all;
```

```
entity my_thing is
port (
  A: in std_logic;
  B: in std_logic_vector(5 downto 0);
  C, D, E, F: in std_logic;
  G: out std_logic;
  H: out std_logic_vector(64 downto 0);
  I: out std_logic
);
end entity my_thing;
```

```
architecture structural of my_thing is
component apple is
port (
  A: in std_logic;
  B: in std_logic_vector(5 downto 0);
  C: out std_logic;
  D: out std_logic_vector(64 downto 0)
);
end component;
```

```
component pear is
port (
  A, B, C: in std_logic;
  D, E: out std_logic
);
end component;
```

```
component banana is
port (
  smurf: in std_logic_vector(64 downto 0);
  cat, dog, donkey: in std_logic;
  horse: out std_logic;
  monkey: out std_logic_vector(64 downto 0)
);
end component;
```

```
signal js: std_logic;
signal ks: std_logic_vector(64 downto 0);
signal ls: std_logic;
```

```
begin
-- port map (component => My_thing)
U1: apple port map(
  A => A,
  B => B,
  C => js,
  D => ks
);
```

```
U2: pear port map(
  A => D,
  B => E,
  C => F,
  D => ls,
  E => I
);
```

```
U3: banana port map(
  smurf => ks,
  cat => js,
  dog => C,
  donkey => ls,
  horse => G,
  monkey => H
);
```

```
end architecture structural;
```

• Strukturell arkitektur

- Komponentdeklarasjon med porter (ligner entiteter)
- Innvendige signaler
- Koblinger (port map) mellom *komponent* og innvendige *signaler*

RTL «Register Transfer Level»

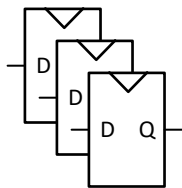
«Registeroverføringsnivå»

- Høynivå kode

- *hva som skal skje*

- *Ikke hvordan*
    - *Overlater mer til synteseverktøy*

- *bruk av registre*

- *Typisk bruk:*

- *Sekvensielle kretser*

- *Tilstandsmaskiner*
    - *Pipelines*
    - *Tellere*
    - *Etc.*

- Læreboka har en del RTL-beskrivelser

- IN2060: Viktigst å kunne lese RTL

```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.all;

entity D_flipflop is
  port(
    clk: in std_logic;
    D: in std_logic;
    Q: out std_logic
  );
end entity D_flipflop;

architecture RTL of D_flipflop is
begin
  process (clk) is
  begin
    if rising_edge(clk) then
      Q <= 'D';
    end if;
  end process;
end architecture RTL;
```

Oppførsel «Behavioral»

- beskriver hvordan noe skjer i simulering
  - Simuleringsmodeller
  - Testbenker
    - Kobler opp en krets (*strukturelt*)
    - Gir stimuli (input) til kretsen
    - Sjekker output
- *ikke laget for implementering/syntese*

IN2060 => dataflyt, struktur og enkle testbenker

VHDL syntaks

- Typer, porter, signaler og variabler
  - Bruk av porter, retninger
- Vektorer
- Tilordningsoperatorer

Typer, porter og signaler og variabler

Typer

- Har definerte verdier og kan ha operasjoner.
- De viktigste typene er definert i egne biblioteker.
  - `std_logic`, `std_logic_vector`

Porter

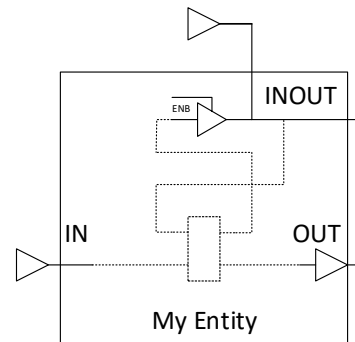
- et "signal" som går inne eller ut av entiteten
- har retning (`in`, `out`, `inout`) og type
  - retningen bestemmer hvor porten tilordnes verdi.

Signaler

- har type
- tilordnes verdier og leses i arkitekturen

Variabler

- *har type*
- *Kun for lokal bruk*
  - *innen et statement*
(dvs innen et subprogram eller en prosess)
- *tilordnes "umiddelbart" med :=*
- *fungerer annerledes enn signaler i noen tilfeller.*


```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;

entity My_thing is
  port(
    Ain      : in  STD_LOGIC;
    Binout   : inout STD_LOGIC;
    Cout     : out STD_LOGIC);
end entity My_thing;

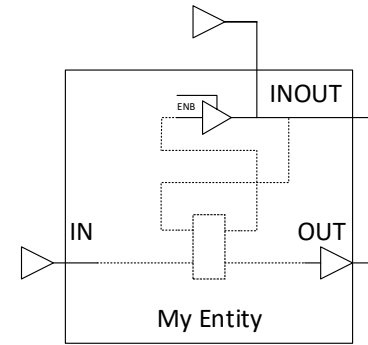
architecture DataFlow of My_thing is
  signal s1, s2, s3, s4 : STD_LOGIC;

begin
  -- ...

  -- concurrent statements
  s1    <= Ain;      -- IN can only drive
  s2    <= Binout;  -- INOUT *can* be driven
  Binout <= s3;     -- INOUT *can* drive
  Cout  <= s4;     -- OUT can only be driven
end architecture DataFlow;
```

Port - retninger

- "IN"
  - Verdier tilordnes utenfor entiten
  - kan leses, men ikke tilordnes verdier
- "OUT"
  - går ut av entiteten
  - tilordnes verdi i arkitekturen
  - kan også leses som et signal.
- "INOUT" **BANNED**
  - kan gå både inn og ut av entiteten
  - er laget for fysiske tilkoblinger der flere enheter kan drive spenningen til ledning
    - Eks: databussen til et minne, PCI express, etc.
  - **Feil bruk av INOUT gir kortslutninger!**
    - *Kompilatoren vil ikke gi advarsel om flere driver signalet.*
  - IKKE bruk INOUT fordi det er lettvint.


```
library IEEE;
use IEEE.STD_LOGIC_1164.ALL;

entity My_thing is
  port(
    Ain      : in  STD_LOGIC;
    Binout   : inout STD_LOGIC;
    Cout     : out STD_LOGIC);
end entity My_thing;

architecture DataFlow of My_thing is
  signal s1, s2, s3, s4 : STD_LOGIC;

begin
  -- ...

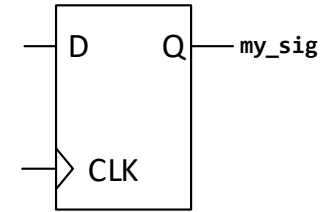
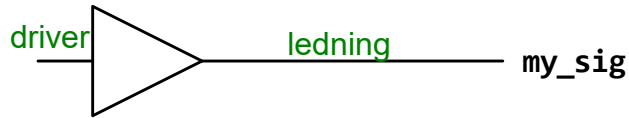
  -- concurrent statements
  s1    <= Ain;
  s2    <= Binout;
  Binout <= s3;
  Cout  <= s4;
end architecture DataFlow;
```


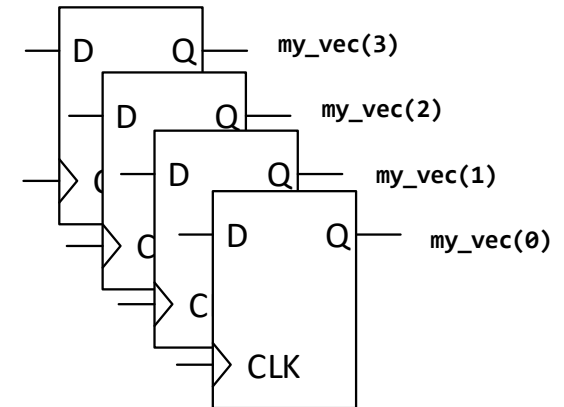
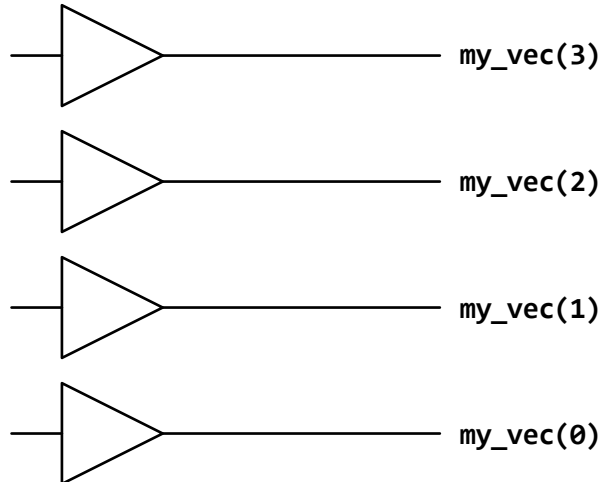
- En vektor er en samling av signaler.
  - Måten vi tilordner verdi til et signal bestemmer om vi får registre eller kombinatoriske kretser.

vektorer og registre

- `signal my_sig std_logic;`

- `signal my_vec std_logic_vector(3 downto 0);`

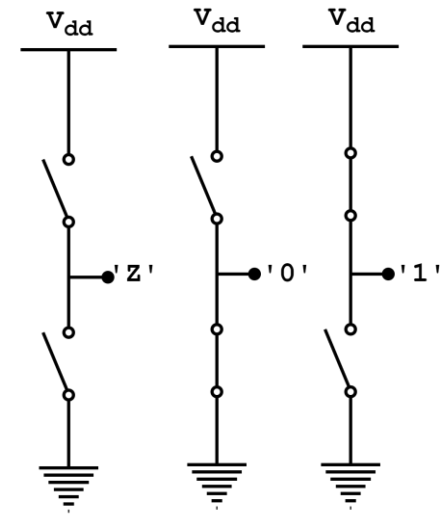
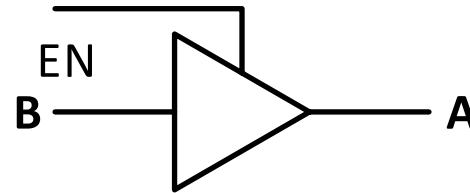

Tilordning av signaler og variable (assignment)

- `A <= B;` -- A leser B, evt A settes til B, A er et signal
- `C := B;` -- C får verdien av B, C er en variabel
-- variabler kan bare brukes internt i prosesser, funksjoner og prosedyrer
- `D(6 downto 0) <= E(3 downto 1) & (others => '0');`
-- D er en vektor med 7 input og
-- `D(6) <= E(3)`
-- `D(5) <= E(2)`
-- `D(4) <= E(1)`
-- `D(3 downto 0) <= "0000"`
- MERK: vektorer skal ha dobbeltfnutter "00", mens enkeltsignaler skal ha enkeltfnutter '0'

Tri-state buffer

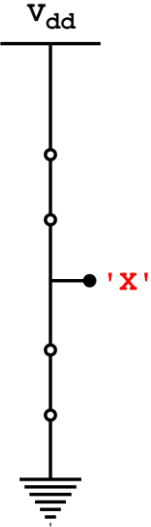
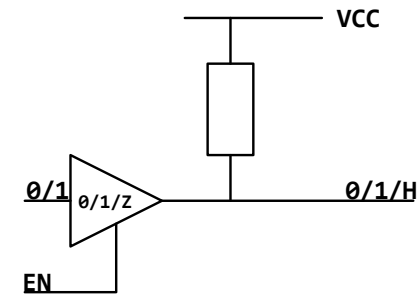
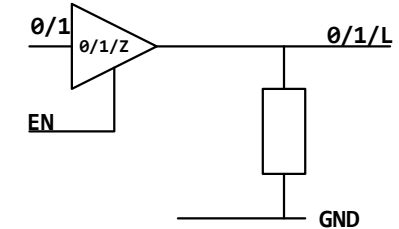
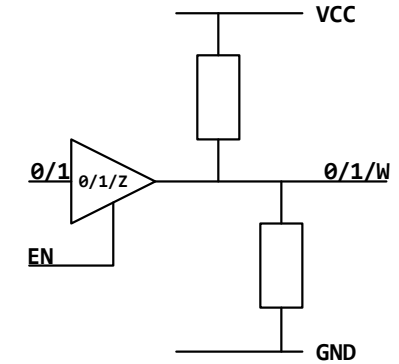
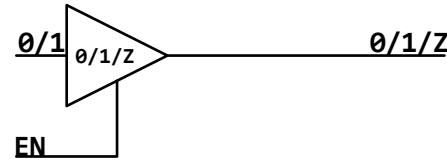
- Digitale kretser kan bare se logisk '0' og '1'
- De kan settes til '0', '1' og 'z' (tristate= høy impedanse)
  - 'z' brukes for at andre skal drive linjen/ bussen uten kortslutning.
- Simuleringsverktøy kan benytte og kontrollere alle de mulige verdiene i **STD_LOGIC**.


```
A <= B when EN = '1' else 'z';
```

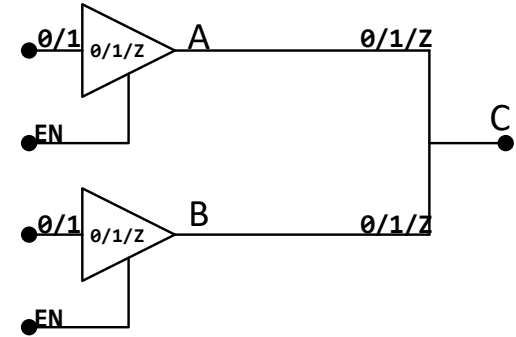
```
-- ekvivalent med  
TRISTATE:  
process (B,EN)  
begin  
  if EN = '1' then  
    A <= B;  
  else  
    A <= 'z';  
  end if;  
end process;
```

std_logic -- verdier

Verdi	Betydning	Bruk
'U'	Uninitialized	Startverdi i simulering
'X'	Forcing unknown	Kortslutning, MAO: feil som må fikses
'0'	Forcing zero	Signal drevet lavt, jordet
'1'	Forcing one	Signal drevet høyt
'Z'	High impedance	Signal ikke drevet, tristate
'W'	Weak unknown	Bussterminering (simulering)
'L'	Weak zero	Pull-down motstand (simulering)
'H'	Weak one	Pull-up motstand (simulering)
'-'	Don't care	Used for synthesis and advanced modeling

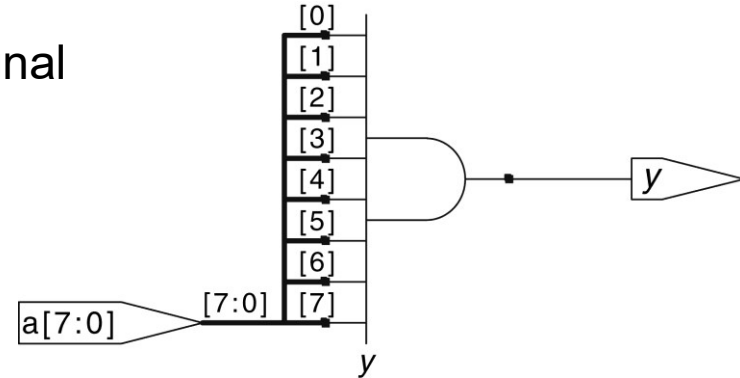
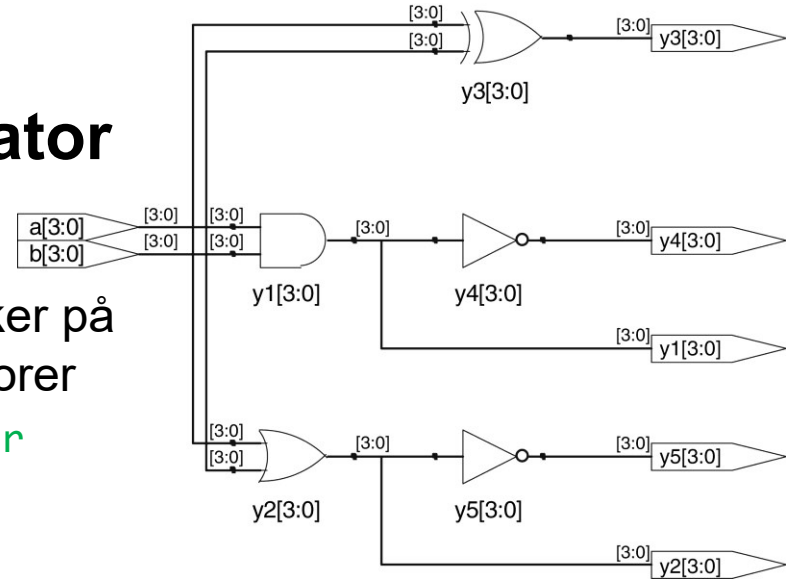
-- multiple drive
signal c : std_logic;

Signal A/B	'U'	'X'	'0'	'1'	'Z'	'W'	'L'	'H'	'_'
'U'	'U'	'U'	'U'	'U'	'U'	'U'	'U'	'U'	'U'
'X'	'U'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'
'0'	'U'	'X'	'0'	'X'	'0'	'0'	'0'	'0'	'X'
'1'	'U'	'X'	'X'	'1'	'1'	'1'	'1'	'1'	'X'
'Z'	'U'	'X'	'0'	'1'	'Z'	'W'	'L'	'H'	'X'
'W'	'U'	'X'	'0'	'1'	'W'	'W'	'W'	'W'	'X'
'L'	'U'	'X'	'0'	'1'	'L'	'W'	'L'	'W'	'X'
'H'	'U'	'X'	'0'	'1'	'H'	'W'	'W'	'H'	'X'
'_'	'U'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'	'X'

Bit operatorer og reduksjonsoperator

- Operatorene **and**, **or**, **nand**, **nor**, **xor**, **xnor** virker på bitnivå når de står mellom to signaler eller vektorer
  - $y1 \leftarrow a \text{ and } b$; -- tilsvarer linjene under
    - $y1(3) \leftarrow a(3) \text{ and } b(3)$;
    - $y1(2) \leftarrow a(2) \text{ and } b(2)$;
    - $y1(1) \leftarrow a(1) \text{ and } b(1)$;
    - $y1(0) \leftarrow a(0) \text{ and } b(0)$;
- Reduksjonsoperator reduserer en vektor til ett signal
  - $y \leftarrow \text{and } a$; -- tilsvarer figur t.h.

VHDL operator prioritet

- operatorer på samme linje prioriteres slik vi leser; fra venstre mot høyre.
- **Bruk paranteser** for å gjøre det du mener tydelig!

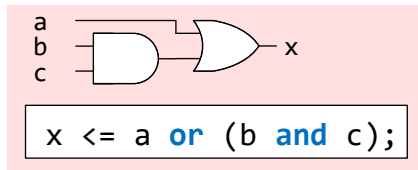
Prioritet	Operator klasse	Operatorer
1 (Utføres først)	miscellaneous	** , abs , not
2	multiplying	* , / , mod , rem
3	sign	+ , -
4	adding	+ , - , &
5	Shift	sll , sr1 , sla , sra , rol , ror
6	relational	= , /= , < , <= , > , >= , ?= , ?/= , ?< , ?<= , ?> , ?>=
7	logical	And , or , nand , nor , xor , xnor
8 (utføres sist)	condition	??

Eksempler: neste slide

VHDL operator prioritert...

Hva gir

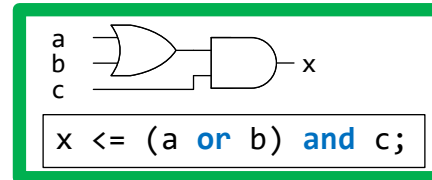
`x <= a or b and c;`

$x = 1 \text{ or } (1 \text{ and } 0)$

$x = 1$

eller

$x = (1 \text{ or } 1) \text{ and } 0$

$x = 0$

Prøv

`a := '1'`

`b := '1'`

`c := '0'`

Bruk paranteser!

Prosesser i VHDL

- Et verktøy for å beskrive kompliserte sammenhenger
  - F.eks sekvensiell logikk (tilstandsmaskiner, pipelines osv.)
  - *Kan brukes til kombinatorisk logikk*
    - Ikke nødvendig i enkle dataflytmodeller
  - Brukes i testbenker
- IN2060: Det som trengs for
  - å forstå kode i læreboka
  - å skrive enkle testbenker
- Senere kurs går i dybden

Prosesser i VHDL

- To hovedtyper:
  - Med sensitivitetsliste
  - Uten sensitivitetsliste
- *Uten sensitivitetsliste:*
  - Kun til kjøring av testbenk
    - Kan ha innlagt venting "**wait for**"...
  - Gir rekkefølgen ting skal skje i simulering
  - Dette er *nesten* vanlig programmering
    - Utføres i sekvens, men samtidig mellom "**wait**..."

```
STIMULI: process
begin
    wait for 10 ns;

    tb_a <= '1';
    tb_b <= '0';
    tb_cin <= '0';

    wait for 10 ns;

    assert(s = '1')
        report ("Sum ulik 1")
        severity failure;

    tb_a <= '0';
    tb_b <= '1';
    tb_cin <= '1';

    assert(cout = '1')
        report ("feil mente")
        severity failure;

    report("Ferdig!");
    std.env.stop;
end process;
```

Prosesser med sensitivetsliste

- "ett" statement, én tilordning
  - kan tilordne verdier til flere signaler samtidig
  - beskriver virkemåte til kretser
- Må benyttes til uttrykk som beskrives i rekkefølge
  - `if`, `case`, ...
- Rekkefølgen gir prioritet.
  - Siste tilordning gis høyeste prioritet ved flere tilordninger
  - Dette kan brukes til normalverdier (default-verdier)

```
REGISTERS: process(clk) is
begin
  if rising_edge(clk) then
    reg_A <= neste_A;
    reg_B <= neste_B;
  end if;
end process;
```

```
PRIORITET: process(a,b) is
begin
  -- default tilordning
  y <= '0';
  z <= '0';

  -- betinget tilordning
  if a = '1' then
    if b = '1' then
      y <= '1';
    else
      z <= '1';
    end if;
  end if;
end process;
```

Prosesser med sensitivetsliste

- Sensitivetslisten (her: `clk`) viser hvilke signaler som *trigger* prosessen
  - Prosessen simuleres bare ved endringer i signalene i listen
- Simuleres i *ett "delta-steg"*.
  - DVS signaler får verdier én gang-
    - *når simuleringen har tolket hele prosessen* (ikke underveis).
  - Rekkefølge gir *prioritet* til signalverdier

```
REGISTERS: process (clk) is
begin
  if rising_edge(clk) then
    reg_A <= neste_A;
    reg_B <= neste_B;
  end if;
end process;
```

```
PRIORITET: process(a,b) is
begin
  -- default tilordning
  y <= '0';
  z <= '0';

  -- betinget tilordning
  if a = '1' then
    if b = '1' then
      y <= '1';
    else
      z <= '1';
    end if;
  end if;

end process;
```

Prosesser og variable

- Variabler

- *kan* brukes til "mellomregninger"
- *kan ikke* leses utenfor prosess / subprogram
  - Vi må alltid sette signal(er) i en prosess
- Variabler får verdi "*underveis*" med :=
  - *De kan ha mange verdier i én prosess*
    - *Blir som å bruke flere signaler*
  - *Lett å gjøre feil/ tabber*
    - *En variabel som leses før den skrives til gir et lagringselement*
      - » Om y og z kun tilordnes før default-tilordning får vi *latsjer som ikke kan syntetiseres*
      - » Om y og z kun tilordnes før betinget-tilordning blir begge *alltid '0'*

- *I IN 2060 er det viktigst å kunne lese kode med variabler*
  - Begrens bruken til enkle mellomregninger.

```
PRIORITET: process(a,b) is
variable v, w : std_logic;
begin
    -- default tilordning
    v := '0';
    w := '0';

    -- betinget tilordning
    if a = '1' then
        if b = '1' then
            v := '1';
        else
            w := '1';
        end if;
    end if;

    -- tilordning av signaler
    y <= v;
    z <= w;
end process;
```

Testbenker

- Testbenker er moduler som brukes til å gi generere testdata (testvektorer) og rapportere testresultater ved simulering.
  - De syntetiseres ikke
    - *er prinsipielt software, selv om det er skrevet med et HDL*
- Kan bruke én eller flere moduler som komponenter.
  - Vi tester typisk én modul av gangen
    - vi navngir denne «DUT» eller «UUT» (Device / Unit under test).
  - Øvrige komponenter er med for å gi simuleringsdata
- NB: *Testbenk-kode vil ligne mer på andre programmeringsspråk,*
  - *Fordi tester har sekvensielle hendelser*
  - *Vi kan gjøre I/O til skjerm og fil*
  - Vi kan teste ulike ting samtidig i simulering (i parallell)
    - Selv om stimuli settes i sekvens
  - *Kan være forvirrende..*

Simuleringsprosess og wait statement

- I en testbenk kan vi ha *én prosess uten sensitivetsliste*
  - Denne prosessen brukes til å sette stimuli i sekvens
    - Vi kan ikke ha flere slike prosesser (=> umulig å simulere)
  - I den prosessen kan vi bruke "wait" for å vente ulike tidsrom
    - `wait for 1 ns;`
    - `wait until b = '1';`
- `wait until` kan også benyttes utenfor testbenker (*ikke tema i IN2060*)

Tidsforsinkelser (i simulering/testbenker)

- I simuleringsprosessen kan man bruke `wait for`:
  - `wait for 5 ns;`
- `type TIME is range implementation_defined`
`units`
  - `fs; -- femtosecond (the smallest predefined time-step in VHDL simulation).`
  - `ps = 1000 fs; -- 1 picosecond = 1000 femtoseconds... etc`
  - `ns = 1000 ps; -- nanosecond`
  - `us = 1000 ns; -- microsecond`
  - `ms = 1000 us; -- millisecond`
  - `sec = 1000 ms; -- second`
  - `min = 60 sec; -- minute`
  - `hr = 60 min; -- hour``end units;`

assert – test om noe feiler

- `assert(a = b) report("min rapport") severity note;`
  - Hvis *ikke* a er lik b, så leveres "min rapport" til skjerm som «note» .
- Severity kan være
  - `note` -- ufarlig, typisk melding om at en del av testingen er gjennomført
  - `warning` -- brukes typisk til meldinger om noe uventet
  - `error` -- (default) brukes til feil, men testing fortsetter
  - `failure` -- brukes til showstoppere- stopper simuleringen
- `report();` -- kan benyttes alene (rapporterer alltid)
  - `severity` er `note` om ikke annet angis.

Testbenk eksempel

- Tom entitet
- Komponenter er definert som entitet i en annen fil
- Signaler i testbenken brukes som input til komponentene vi tester
- Vi instansierer komponenter som strukturell kode
- Stimuli gis i fra en eller flere prosesser
- Vi bruker assert + report for å gi beskjeder og feilmeldinger
- Std.env.stop stopper simuleringen (ellers starter prosessen på ny)

```
library IEEE;  
use IEEE.STD_LOGIC_1164.all;
```

```
entity tb_fulladder is  
end entity tb_fulladder;
```

```
architecture behavioral of tb_fulladder is
```

```
component fulladder is  
port(  
a, b : in std_logic;  
cin : in std_logic;  
s : out std_logic;  
cout : out std_logic  
);  
end component;
```

```
signal tb_a, tb_b, tb_cin : std_logic := '0';  
signal tb_s, tb_cout : std_logic;
```

```
begin
```

```
DUT: fulladder  
port map(  
a => tb_a,  
b => tb_b,  
cin => tb_cin,  
s => tb_s,  
cout => tb_cout  
);
```

```
STIMULI: process
```

```
begin
```

```
wait for 10 ns;  
tb_a <= '1';  
tb_b <= '0';  
tb_cin <= '0';  
wait for 10 ns;
```

```
assert(s = '1') report ("Sum ulik 1") severity failure;
```

```
tb_a <= '0';  
tb_b <= '1';  
tb_cin <= '1';
```

```
assert(cout = '1') report ("feil mente") severity failure;  
report("Ferdig!");
```

```
std.env.stop;
```

```
end process;
```

```
end architecture behavioral;
```

Oppsummeringsspørsmål:

- Hva er formålene med et hardwarespråk?
  1. *Definere digitale kretser*
  2. *Teste (simulere) kretser*
- Hva er forskjellen på en entitet og en arkitektur?
  - *Entitet viser innganger og utganger på designet*
  - *Arkitektur beskriver funksjonen til innmaten.*
- Hvorfor trenger vi testbenker?
  - *Fordi alle gjør feil nesten hele tiden, og det gjelder å finne dem tidlig.*

Oblig i digital design, CLA-adder:

- Kjøre og modifisere testbenk med skriving til konsoll (skjerm)
- Lage dataflyt kode
- Strukturell kode
- *Obligen tar dere gjennom design av én type carry-lookahead adder (CLA)*
  - *Den kan hjelpe til å forstå hvordan vi bygger slike kretser*
    - *Det er helt greit å starte på obligen før man forstår CLA fullt ut*
  - For å få godkjent:
    - *Kompilerbar kode*
    - *Gjennomført simuleringer*
    - *Relevante tidsdiagrammer (waveforms)*
    - *Vurdere om resultatet er rimelig (kort)*
    - *Ha en rimelig ide om mentepropagering i en CLA adder*
- **Anbefaling:**
  - Ta **ukesoppgavene** for denne uken **først**
  - *Ikke sitt alene* med obligen siste kveld!
    - Det er hver enkelts ansvar å ta kontakt om noe er vanskelig
    - *Bruk*
      - gruppetimer/gruppelærerne
      - medstudenter
      - kommunikasjonsplattform (discourse)

Ukeoppgaver

Oppgaver

4.1, 4.3, **4.5**, **4.6**, 4.8, 4.9, 4.10
(ekstra 4.20, 4.22)

For 4.6, se figur 2.47 og 2.48 s 79, 80.

Der dere skal skrive HDL-kode, kan denne åpnes og simuleres med Questa. *Oblig 1 forteller hvordan.*

VHDL Number format (kun til orientering)

Binary, Decimal, hexadecimal, Octal

Unsigned, Signed

<ant bit><U/S><B/D/O/X> "<tall av type B/D/O/X>"

B"1111_1111_1111" -- Equivalent to the string literal "111111111111".

X"FFF" -- Equivalent to **B**"1111_1111_1111".

O"777" -- Equivalent to **B**"111_111_111".

X"777" -- Equivalent to **B**"0111_0111_0111".

B"XXXX_01LH" -- Equivalent to the string literal "XXXX01LH"

U0"27" -- Equivalent to **B**"010_111"

U0"2C" -- Equivalent to **B**"011_CCC"

SX"3W" -- Equivalent to **B**"0011_WWWW"

D"35" -- Equivalent to **B**"100011"

12UB"X1" -- Equivalent to **B**"0000_0000_00X1"

12SB"X1" -- Equivalent to **B**"XXXX_XXXX_XXX1"

12UX"F-" -- Equivalent to **B**"0000_1111_----"

12SX"F-" -- Equivalent to **B**"1111_1111_----"

12D"13" -- Equivalent to **B**"0000_0000_1101"

12UX"000WWW" -- Equivalent to **B**"WWW_WWWW_WWWW"

12SX"FFFC00" -- Equivalent to **B**"1100_0000_0000"

12SX"XXXX00" -- Equivalent to **B**"XXXX_0000_0000"

8D"511" -- Error

8U0"477" -- Error

8SX"0FF" -- Error

8SX"FXX" -- Error

VHDL bokstavstørrelse (kun til orientering)

- *til forskjell fra enkelte andre språk...*
  - ...eR iKke vHdL cAsE sENsItiV
  - å oVERDRivE brUKEn AV dEnnE
  - FRihETeN eR IKKE Å anBEfale.
- Tips:
  - ALL_CAPS BLIR SLITSOMT NÅR DET ER FOR MYE AV DET!
  - For VHDL anbefales *snake_case* til vanlig og *ALL_CAPS* for konstanter